ความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Knowledge and Perception Regarding to the Rights of Data Privacy's Staff in Faculty of Law at Mahasarakham University

อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์ นิ่มหนู[1]
Amonrat Ariyachaipradit Nimnoo[1]

Received : 19 ก.ค. 2563
Revised : 12 มี.ค. 2564
Accepted : 15 มี.ค. 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล 2) เปรียบเทียบระดับความรู้และการรับรู้โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติอ้างอิง ได้แก่ t-test, One-way ANOVA และ Pearson Product Moment correlation coefficient

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรคณะนิติศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.40) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 30-45 ปี (ร้อยละ 68.60) และปฏิบัติหน้าที่สายสนับสนุน (ร้อยละ 54.30) มีความรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก และมีการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระดับดีมาก บุคลากรที่มีเพศ อายุ การศึกษา การปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีระดับความรู้ถึงเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 แต่ระดับการรับรู้ถึงเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง (r=0.46)

คำสำคัญ : สิทธิในความเป็นส่วนตัว, ข้อมูลส่วนบุคคล, ความรู้และการรับรู้

Abstract

This research aimed: 1) to study the knowledge and awareness of privacy rights regarding to personal information; 2) to compare the level of knowledge and perceptions, classified by personal factors; and 3) to explore the relationship between knowledge and perception influencing the perception of personal privacy rights. The samples are 30 faculty staff of Law, Mahasarakham University by using purposive sampling technique. The data were analyzed by using descriptive statistics and inferential statistics, which were t-test, One-way ANOVA, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The research results indicated that the faculty staff of law are mostly female (51.40%), duration age 30-35 years (68.60%), and non-teaching staff (54.30%) have had knowledge of privacy rights regarding to personal information at the high level, and the perception of privacy rights regarding to personal information at the highest level. The staff with different gender, age, and work performance was the statistically different of knowledge of privacy rights regarding personal information at the 05 level. While the level of perception of privacy rights regarding personal information was not significant different. The relationship between knowledge and perception of the right of privacy regarding to personal information of staff of the Faculty of Law was in the moderate level (r = 0.46).

Keywords : The rights of privacy, Personal data, Knowledge and Perception

---

[1] *อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: muay555@hotmail.com*

[1] *Lecturer of Law, Facullty of Law at MahasaraKham University, Email: muay555@hotmail.com*

บทนำ

ด้วยสภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการนำระบบสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างแพร่หลาย ทำให้ต้องมีการรวบรวม จัดเก็บ ใช้ หรือเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้อาจมีการการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำคัญในความเป็นส่วนตัว (Privacy Right) โดยพบว่ามีบุคคลบางกลุ่มได้นำเอาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นไปใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบและก่อให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนเสียหายแก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นในทางร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพ หรือชื่อเสียง ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูล จึงเป็นประเด็นที่สังคมโลกได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกล่วงละเมิดนั้น สามารถแบ่งแยกออกได้เป็น 2 ประเภท (นพดล นิ่มหนู, 2562: 108) คือ

1. ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่ได้มีความสำคัญต่อบุคคลมากนัก กล่าวคือ หากมีการเปิดเผยออกไปก็จะไม่ส่งผลกระทบ หรือสร้างความเสียหายแก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลมากนัก เช่น ชื่อ นามสกุล เบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น

2. ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลทั้งทางด้านความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพหรือชื่อเสียง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา รสนิยมทางเพศ เป็นต้น

ขณะนี้ประเทศไทยมีกฎหมายที่ถูกตราขึ้นโดยมุ่งคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะแล้ว คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และมียังกฎหมายอื่น ๆ อีกที่มีการตราไว้แล้วแต่เดิมด้วย เช่น รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม 2560) แต่อย่างไรก็ดี การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายไทยนั้น ยังมีปัญหาหลายประการ ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวอย่างเต็มที่ ปัญหาสำคัญประการหนึ่งก็คือ ความรู้และความรับรู้เกี่ยวกับสิทธินี้ของทั้งภาครัฐและประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนภาครัฐนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรของภาครัฐจะต้องรู้และรับรู้ถึงสิทธินี้ เพื่อจะทำให้การคุ้มครองสิทธิสามารถเกิดขึ้นได้ตามความเป็นจริง

การที่กฎหมายได้กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ชัดเจนว่า การเก็บรวมรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใด จะทำได้ก็ต่อเมื่อเจ้าของข้อมูลได้ให้ความยินยอมไว้ โดยการขอความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือ อาจจะทำผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ต้องมีแบบหรือมีข้อความที่เข้าใจได้ ใช้ภาษาอ่านง่าย ให้เจ้าของข้อมูลมีอิสระในการตัดสินใจว่าจะยินยอมให้เก็บข้อมูลหรือนำข้อมูลไปใช้ได้หรือไม่ โดยไม่เป็นเงื่อนไขในการให้บริการ แต่ความซับซ้อนในการเตรียมพร้อมไปสู่การปฏิบัติตามกฎหมายยังมีอยู่มาก การทำความความเข้าใจในข้อกฎหมาย รวมถึงสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในฐานะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในส่วนขององค์กร ต้องมีการทำงานร่วมกันจากทุกฝ่าย รวมถึงมีการสื่อสารกับบุคคลอื่นให้ได้รับทราบถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นด้วย แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายจะมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น ความเข้าใจอย่างเดียวจึงอาจไม่เพียงพอ

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าบุคลากรในคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามนั้น จะมีความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างไร ในฐานะที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหน่วยงานภาครัฐในทางการศึกษาที่ให้ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตทางด้านกฎหมายให้มีความรู้คู่คุณธรรม ขณะเดียวกัน บุคลากรในหน่วยงานของคณะนิติศาสตร์นี้ ก็มีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่เข้ามาติดต่อหน่วยงานด้วย ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการและกิจกรรมของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในอันที่จะส่งเสริมสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษาและสายปฏิบัติงาน
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

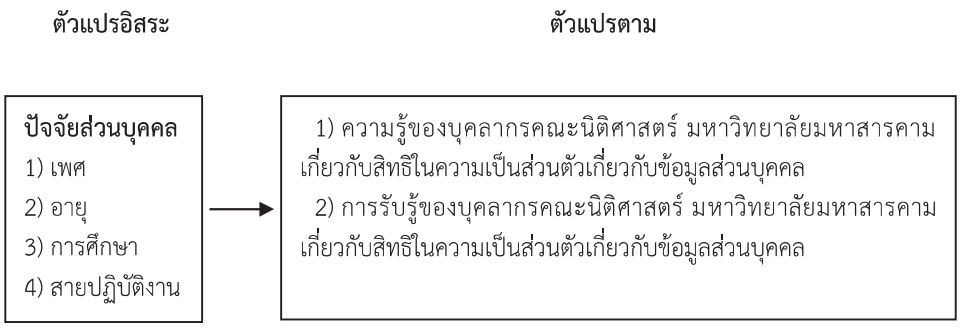

โดยมีสมมุติฐานในการวิจัย คือ บุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีเพศ อายุ การศึกษา การปฏิบัติงานต่างกัน มีความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน และความรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำว่า “การรับรู้” หมายถึง กระบวนการที่บุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทราบถึงว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และการดำเนินงานของภาครัฐเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

คำว่า “ความรู้” หมายถึง ความเข้าใจที่ถูกต้องของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเกี่ยวกับเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ อาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2561 ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีประโยคคำถามที่สร้างขึ้นจากการประมวลความคิดและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา และสายปฏิบัติงาน ลักษณะคำถามเป็นระบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มีลักษณะแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ รับรู้ ไม่แน่ใจ และไม่รับรู้ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

รับรู้ ได้คะแนน 1 คะแนน
ไม่แน่ใจ ได้คะแนน 0 คะแนน
ไม่รับรู้ ได้คะแนน 0 คะแนน

เมื่อรวมคะแนนแล้ว ได้หาระดับคะแนนความรู้ของบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ โดยหาค่าต่ำสุดและสูงสุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

เกณฑ์การแปลความระดับความรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนร้อยละ 76-100 หมายถึง มีความรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก

คะแนนร้อยละ 51-75 หมายถึง มีความรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนไม่เกินร้อยละ 50 หมายถึง มีความรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ รับรู้ ไม่แน่ใจ และไม่รับรู้ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

รับรู้ ได้คะแนน 1 คะแนน
ไม่แน่ใจ ได้คะแนน 0 คะแนน
ไม่รับรู้ ได้คะแนน 0 คะแนน

เมื่อรวมคะแนนแล้ว ได้หาระดับคะแนนความรู้ของบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ โดยหาค่าต่ำสุดและสูงสุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือนมกราคม 2561 – เดือนกันยายน 2562 โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกและให้ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านและตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 30 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มาประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีสถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อจำแนกประเภทข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐาน และทดสอบความแตกต่างของความรู้ และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้สถิติในการทดสอบแบบ F-test เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าการกระจายของข้อมูล, สถิติ Scheffé เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มที่ต้องการเปรียบเทียบโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of significance) .05 และใช้ Pearson correlation coefficient ในการทดสอบเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ชัดเจนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of significance) .05

เกณฑ์การตีความหมายของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2547: 462-463)

$r > .70$ หรือ $r < -.70$	มีความสัมพันธ์มาก
$30 \le r \le .70$ หรือ $-.70 \le r \le -.30$	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
$-.30 < r < .30$	มีความสัมพันธ์น้อย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods) ซึ่งได้ใช้รูปแบบการวิจัยเป็นลำดับ (Sequential Designs) ในรูปแบบเชิงปริวรรต (Sequential Transformative) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ในด้านข้อมูลเอกสารทางวิชาการกฎหมายก่อนเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) ในด้านข้อมูลที่ใช้สถิติแบบ F-test, Scheffé และใช้ Pearson correlation coefficient ในการทดสอบ โดยมีกลุ่มประชากร วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ บูรณาการและทำการการอภิปรายผลงาน

สรุปผล

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง “ความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” ในมุมมองทางทฤษฎีและกฎหมาย พบว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (Right to Privacy) ถือเป็นสิ่งซึ่งจะได้รับการรับรองและคุ้มครองไม่ว่าจะเป็นโดยกฎเกณฑ์ในระบบกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทั้งหลาย หรือระบบกฎหมายภายในของรัฐ อันเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์และเกี่ยวด้วยศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีที่มาจากความเชื่อว่าเป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ดังนั้น ผู้ใช้อำนาจปกครองจึงไม่สามารถลบล้างและมิอาจก้าวล่วงได้ (บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ, 2554: 12-19) ซึ่งสิทธิในความเป็นส่วนตัว ได้แก่ สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว เกี่ยวกับเคหสถานหรือที่พักอาศัย และเกี่ยวกับจดหมายหรือการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (Information Privacy) เป็นสิทธิเหนือข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาที่อาจโดยทางตรงหรือโดยอ้อมโดยระบุหมายเลขประจำตัวประชาชน (เช่นหมายเลขประกันสังคม) หรืออย่างน้อยหนึ่งองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น (เช่น ชื่อ และนามสกุล, วันเดือนปีเกิด, องค์ประกอบไบโอเมตริกซ์ ลายนิ้วมือ ดีเอ็นเอ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งจะได้รับความคุ้มครองโดยการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวนั้น มีหลักการสากลที่เป็นกรอบในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Guidelines on the protection of Privacy and Transborder Data Flows of Personal Data หรือ OECD)

2. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกาย (Bodily Privacy) ความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily Privacy) เป็นการให้ความคุ้มครองในชีวิตร่างกายของบุคคลในทางกายภาพที่จะไม่ถูกดำเนินการใด ๆ อันละเมิดความเป็นส่วนตัว อาทิ การทดลองทางพันธุกรรม การทดลองยา เป็นต้น

3. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร (Privacy of Communication) เป็นการให้ความคุ้มครองในความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสารทางจดหมาย โทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการติดต่อสื่อสารอื่นใดที่ผู้อื่นจะล่วงรู้มิได้

4. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับการอยู่หรือพักอาศัย (Teritorial Privacy) เป็นการกำหนดขอบเขตหรือข้อจำกัดที่บุคคลอื่นจะรุกล้ำเข้าไปในอาณาเขตแห่งสถานที่ส่วนตัวมิได้ ทั้งนี้ รวมทั้งการติดกล้องวงจรปิด และการตรวจสอบหมายเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลเพื่อการเข้าที่พักอาศัย (ID Checks)

สิทธิในความเป็นส่วนตัวข้างต้นเหล่านี้จึงต้องได้รับการเคารพ แม้องค์กรของรัฐอาจมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินมาตรการบางประการที่เป็นการแทรกแซงหรือรุกล้ำการใช้สิทธิดังกล่าว องค์กรของรัฐก็ต้องกระทำการโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่ใช่เป็นการกระทำตามอำเภอใจ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากความสำคัญของสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ทำให้ประเทศไทยมีแนวความคิดริเริ่มที่จะตราขึ้นเป็นกฎหมายนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 แต่ก็ยังไม่สามารถตราขึ้นเป็นกฎหมายได้รวมระยะเวลากว่า 20 ปี จนกระทั่งเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 บทบัญญัติแห่งกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ก็ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์โดยหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติ มีว่า “เนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นจำนวนมาก จนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าว สามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว รวมทั้งก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย แม้ว่าจะได้มีกฎหมาย คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

หากวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่าเหตุผลสำคัญที่ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (นพดล นิ่มหนู, 2562: 184-185) มีดังต่อไปนี้

1. เดิมประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทำให้ไม่มีหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในขณะที่นานาอารยประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศในแถบยุโรป อเมริกาใต้ ได้มีการตรากฎหมายเพื่อมาคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และวางระบบการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากละเมิดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

2. จัดสร้างกลไกในการปกป้องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยพยายามรักษาดุลยภาพของการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในความเป็นส่วนตัว (Right of Privacy) เสรีภาพในการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร (Free Flow of Information) และความมั่นคงของประเทศ (National Security) เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศที่มั่นคงในช่วงระยะเวลาแห่งข้อมูลข่าวสาร ภายใต้หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย และหลักนิติรัฐ

3. เพื่อสนับสนุนการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องในปัจจุบันการพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับเศรษฐกิจและสังคมมากมาย โดยเฉพาะการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอันสามารถทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นออกกฎหมายมาคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายในยุคสังคมสารสนเทศ

4. เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับการออกกติกาของสหภาพยุโรป (EU) ซึ่งก็คือ GDPR อันมีลักษณะของการเป็น Normative Power และมีขอบเขตการบังคับออกไปนอกพื้นที่ของสหภาพยุโรป ส่งผลให้ภาคธุรกิจรวมถึงรัฐที่มีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ในทางการค้ากับสหภาพยุโรปต้องเร่งรีบปรับตัวโดยการตรากฎหมายที่มีมาตรฐานของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ต่ำไปกว่าที่กำหนดโดย GDPR

โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดนิยามของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ที่จะได้รับความคุ้มครองไว้ในมาตรา 6 โดยให้หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ ซึ่งหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น กล่าวโดยสรุปมี 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ

ประการแรก เจ้าของข้อมูลต้องให้ความยินยอม (Consent) ในการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เก็บรวบรวม ผู้ใช้ แจ้งไว้ตั้งแต่แรกแล้วเท่านั้น กล่าวคือ ต้องขออนุมัติจากเจ้าของข้อมูลก่อน เช่น หากมหาวิทยาลัยจะเก็บข้อมูลของนิสิตไว้ในระบบ ก็ต้องมีข้อความให้นิสิตกดยืนยันเพื่อยินยอม พร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม และการใช้บริการ

ประการที่สอง ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลต้องรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล ไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือถูกเข้าถึงโดยผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อมูล เช่น มหาวิทยาลัยจะต้องเก็บข้อมูลของนิสิตซึ่งเป็นผู้ป่วยโรคติดต่อบางประเภทให้เป็นความลับ และไม่เปิดเผยให้กับผู้อื่น

ประการที่สาม เจ้าของข้อมูลมีสิทธิ์ถอนความยินยอม ขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลเมื่อใดก็ได้หากเป็นความประสงค์ของเจ้าของข้อมูล

ภายใต้หลักการที่กล่าวมา หากมองในประเด็น สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้วางหลักการรับรองและคุ้มครองสิทธิไว้ในมาตรา 30–33 กล่าวคือ

ประการแรก ในมาตรา 30 วางหลักการให้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอม

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามคำขอตามวรรคหนึ่ง จะปฏิเสธคำขอได้เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

1. เป็นการขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือปฏิบัติตามคำสั่งศาล
2. มีผลต่อการสืบสวนสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย
3. การเปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอาจจะเป็นอันตรายต่อสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น
4. กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบันทึกการปฏิเสธคำขอดังกล่าวพร้อมด้วยเหตุผล

เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีคำขอตามวรรคหนึ่งและเป็นกรณีที่ไม่อาจปฏิเสธคำขอได้ ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการตามคำขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ

ประการที่สอง ในมาตรา 31 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอรับข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอยู่ในรูปแบบที่สามารถอ่านหรือใช้งานโดยทั่วไปได้ด้วยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทำงานได้โดยอัตโนมัติ และสามารถใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วยวิธีการอัตโนมัติ รวมทั้งมีสิทธิดังต่อไปนี้

1. ขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบดังกล่าวไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอื่นเมื่อสามารถทำได้ด้วยวิธีการอัตโนมัติ

2. ขอรับข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบดังกล่าวไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอื่นโดยตรง เว้นแต่โดยสภาพทางเทคนิคไม่สามารถทำได้

ข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งต้องเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักเกณฑ์แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอม

การใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งจะใช้กับการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายไม่ได้ หรือการใช้สิทธินั้นต้องไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ในกรณีที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธคำขอด้วยเหตุผลดังกล่าว ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบันทึกการปฏิเสธคำขอพร้อมด้วยเหตุผลไว้

ประการที่สาม ในมาตรา 32 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเมื่อใดก็ได้ ดังต่อไปนี้

1. กรณีที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องขอ ความยินยอมตามมาตรา 24(5) หรือ (6) เว้นแต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลพิสูจน์ได้ว่า

1.1 การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นไปโดยผลของการบังคับใช้กฎหมายที่สำคัญยิ่งกว่า

1.2 การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นไปเพื่อก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย

2. กรณีที่เป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการตลาดแบบตรง

3. กรณีที่เป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ เว้นแต่เป็นการจำเป็นเพื่อการดำเนินภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลใช้สิทธิคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ผู้ควบคุมข้อมูล ส่วนบุคคลไม่สามารถเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต่อไปได้ ทั้งนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติโดยชัดแจ้งในทันทีเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้แจ้งการคัดค้านให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทราบ

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธการคัดค้านด้วยเหตุผล ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบันทึกการปฏิเสธการคัดค้านพร้อมด้วยเหตุผลไว้

ประการสุดท้าย ในมาตรา 33 ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แห่งพระราชบัญญัตินี้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบ หรือทำลาย ระงับการใช้ชั่วคราว หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคล ที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้

การขอให้ระงับการใช้ชั่วคราวนอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจขอให้ระงับการใช้ชั่วคราวได้ ในกรณีดังต่อไปนี้ด้วย

1. เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระหว่างการตรวจสอบตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอให้ดำเนินการ

2. เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาไว้ตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล แต่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีความจำเป็นต้องขอให้เก็บรักษาไว้ เพื่อใช้ในการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตาม หรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย

3. เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระหว่างการพิสูจน์ตามมาตรา 32(1) หรือตรวจสอบตามมาตรา 32(3) เพื่อปฏิเสธการคัดค้านของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเพื่อสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการได้

หลักการรับรองสิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทย มีความสอดคล้องกับหลักการสากลของ General Data Protection Regulation (GDPR) โดยจะมีการรับรองสิทธิต่าง ๆ ไว้ ในแนวทางเดียวกัน ซึ่งสิทธิที่ได้รับการรับรองที่เหมือนกันสามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. สิทธิได้รับการแจ้งให้ทราบ (Right to be informed)
2. สิทธิขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล (Right of access)
3. สิทธิในการขอให้โอนข้อมูลส่วนบุคคล (Right to data portability)
4. สิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (Right to object)
5. สิทธิขอให้ลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคล (Right to erasure (also known as right to be forgotten)
6. สิทธิขอให้ระงับการใช้ข้อมูล (Right to restrict processing)
7. สิทธิในการขอให้แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคล (Right of rectification)

อย่างไรก็ดี แม้ปัจจุบันประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จากปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก จนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูล ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าวนั้น สามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แต่ก็มีบุคคลอีกจำนวนมากที่ไม่มีความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

จากผลสรุปจากการศึกษาวิจัยเรื่องความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัว เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้พบว่า

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 18 คน อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 30-45 ปี มากที่สุด จำนวน 24 คน และปฏิบัติหน้าที่สายสนับสนุนมากที่สุด จำนวน 19 คน

2. ข้อมูลความรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่ามีความรู้อยู่ในระดับดีมาก ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 46-55 ปี มีความรู้ดีกว่ากลุ่มอายุอื่น มีค่า $\overline{X}$ ที่ 17.00 และค่า S.D. ที่ 6.87

3. ข้อมูลการรับรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่ามีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-29 ปี มีการรับรู้ดีกว่ากลุ่มอายุอื่น มีค่า $\overline{X}$ ที่ 4.23 และค่า S.D. ที่ 0.11

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีเพศ อายุ การศึกษา และการปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับความรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีความรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมากที่สุด และเป็นกลุ่มสายวิชาการ มีค่า $\overline{X}$ ที่ 17.94 และค่า S.D. 2.52 ส่วนการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน มีค่า P>0.05 แสดงว่าบุคลากรที่มีอายุต่างกัน และการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันมีระดับความรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีเพศ อายุ การศึกษา และการปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับการรับรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีการรับรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมากที่สุด กลุ่มสายวิชาการและสายสนับสนุนมีระดับการรับรู้เท่ากัน มีค่า $\overline{X}$ ที่ 4.13 และค่า S.D. 0.42 และ 0.38

ส่วนการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน มีค่า P>0.05 แสดงว่าบุคลากรที่มีอายุต่างกัน และการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ผลการวิเคราะห์การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ในระดับปานกลาง (r=0.46)

ดังนั้น ความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษาและสายปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี ส่วนระดับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อได้จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษาและสายปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่มาก และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เรื่องความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ การศึกษา และสายปฏิบัติงาน พบว่าบุคลากรคณะนิติศาสตร์มีความรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13) ซึ่งบุคลากรที่มีเพศ อายุ และการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีความรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่บุคลากรที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานของทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช และคณะ (2550: 72) ที่กล่าวว่าความรู้เป็นข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการเรียนรู้และนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ส่วนการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13) มีค่าเฉลี่ยถึง 82.63 คะแนน โดยกลุ่มบุคคลที่มีอายุ 22-29 ปี มีระดับการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ดีกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ และกลุ่มที่มีอายุ 46-55 ปีมีระดับการรับรู้น้อยกว่ากลุ่มอื่น อนึ่งการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลจะถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม (เช่น การโฆษณาผ่าน SMS) และการให้ข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากข้อเสนอเชิงพาณิชย์ส่วนบุคคล อยู่ในระดับมากเท่ากัน ($\overline{X}$ = 4.31) สำหรับบุคลากรที่มีอายุ การศึกษา การปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานของสมถวิล ผลสอาดที่กล่าวว่าการรับรู้ขึ้นอยู่กับกระบวนการของผู้รับสารซึ่งกลั่นกรองข่าวสารของบุคคล โดยมีองค์ประกอบด้านจิตใจและสังคมเป็นตัวกำหนดในการแปลข่าวสารและนำไปใช้แม้เป็นข่าวสารจากสื่อเดียวกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจมีพฤติกรรมในการตอบสนองที่แตกต่างกันได้ (สมถวิล ผลสะอาด, 2555: 27)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากร พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้เรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง (r=0.46) สอดคล้องกับงานของธาริณี มณีรอด (2558: 101) ที่กล่าวว่าการให้ความยินยอมใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลและการให้ความยินยอมในการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ หากไม่มีการกำหนดวิธีการให้ความยินยอมไว้เป็นการเฉพาะแล้วย่อมมีการลักลอบหรือกระทำละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่งผลให้เกิดความเสียหายได้ และสอดคล้องกับงานของนคร เสรีรักษ์ (2558: 67) ที่กล่าวว่าแม้มาตรการทางกฎหมายและการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายจะสัมฤทธิผลได้ยาก แต่หากมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการสร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลย่อมป้องกันความเสียหายได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการสนับสนุนให้มีงานวิจัยเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อที่จะได้รับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขและพัฒนาบุคลากรเพื่อการแนะแนวและให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นอย่างถูกต้อง โดยเน้นงานวิจัยและงานด้านวิชาการที่มีลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth-interview) การสังเกตการณ์ จากผู้เชี่ยวชาญและสายปฏิบัติงานโดยตรงถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น ทันเหตุการณ์ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง และทำให้คณะนิติศาสตร์มีคะแนนในด้านการประกันคุณภาพที่ดีเพิ่มยิ่งขึ้นด้วย

1.2 ควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรไม่ว่าสายวิชาการและสายสนับสนุนให้มีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างถูกต้อง โดยการจัดโครงการวิชาการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้บุคลากรและนิสิตมีการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ดีมากขึ้น ซึ่งอาจทำในรูปแบบการจัดงานเสวนาวิชาการ การเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายทางโทรทัศน์ วิทยุ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ

1.3 ควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้บุคลากรในสายวิชาการค้นคว้าหาข้อมูลและพัฒนาตนเองในด้านความรู้เฉพาะด้านต่อไป

1.4 ควรมีการขยายพื้นที่ในงานวิจัยเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในส่วนระดับคณะต่าง ๆ หรือระดับมหาวิทยาลัย และภูมิภาคต่อไป เพื่อที่จะได้รับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษางานแต่ละหน่วยงานในสถาบันให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น งานบริหารและธุรการ งานบริการการศึกษา และงานสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ได้แก่

2.1 ควรศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และการรับรู้ถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่จัดสรรทุนวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เพื่อสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช, สุดจิต เจนนพกาญจน์, อภิรัฐ พุ่มกุมาร, จิตรา วีรบุรีนนท์ และสุวิทย์ ไพทยวัฒน์. (2550). *การพิทักษ์ปกป้อง คุ้มครองสิทธิ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามอนุสัญญาและมาตรฐานระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.

ธาริณี มณีรอด. (2558). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.* วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

นคร เสรีรักษ์. (2548). *การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารในกระบวนการธรรมรัฐไทย*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพดล นิ่มหนู. (2562). *มาตรการและกลไกทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล.* ดุษฎีนิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บรรเจิด สิงคะเนติ, นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์, เรวดี ขวัญทองยิ้ม และกฤษฎ์ฎิกา ทองเพ็ชร. (2554). *ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2547). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์.

สมถวิล ผลสอาด. (2555). *การรับรู้ของประชาชนที่มีต่องานบริการด้านสาธารณสุขของเทศบาลตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา.* วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา.